

מאפייני המפונים טרם המלחמה וזרקור על מצבם התעסוקתי והפיננסי כיום

כנס "ביחד למען הצפון"
השקת מטה התיאום הלאומי, 17.2.25

דפנה אבירם ניצן, מנהלת המרכז לממשל וכלכלה
עומר כהן, עוזר מחקר במרכז לממשל וכלכלה
המכון הישראלי לדמוקרטיה

מאפייני המפונים טרם פרוץ מלחמת חרבות ברזל

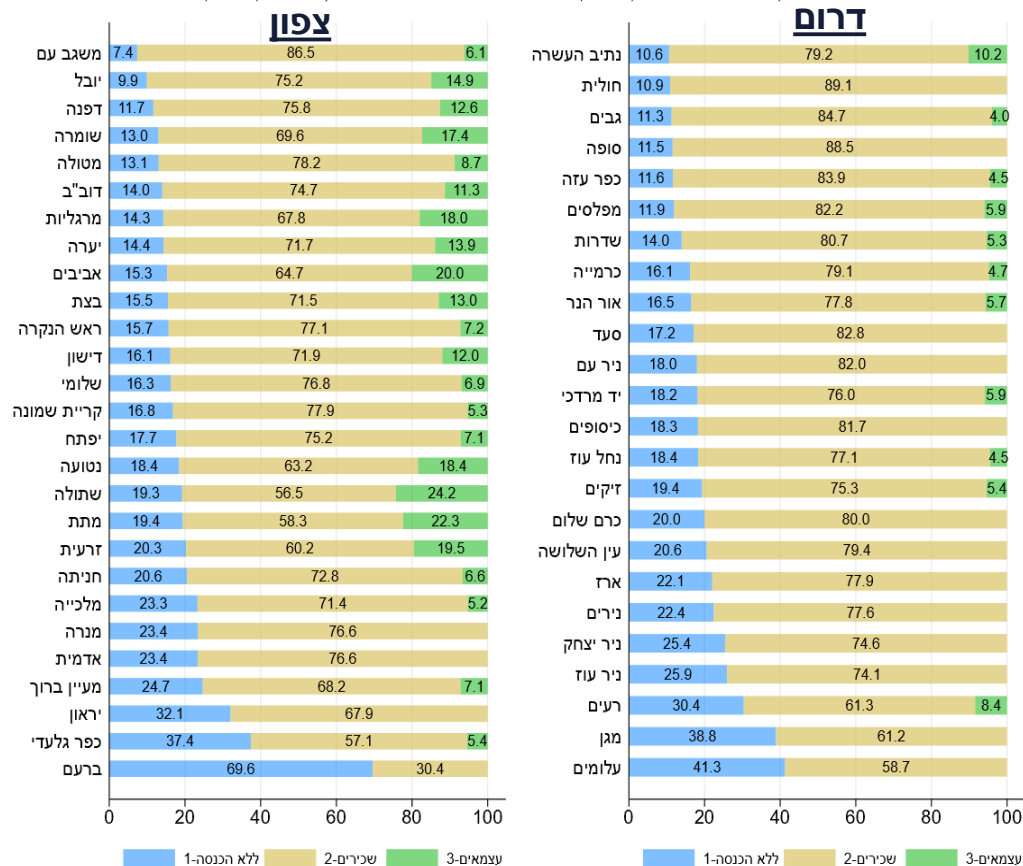
עיבודי המכון הישראלי לדמוקרטיה לנתונים מנהליים

שיעור העצמאים גבול הצפון גבוה יחסית לעוטף

מאפייני האוכלוסייה לפני המלחמה, 2019

התפלגות הסטטוס התעסוקתי ברמת הישוב נכון לשנת 2019
ביישובי העוטף (המצויים במרחק 0-4 ק"מ מהגבול) וביישובי גבול הצפון (במרחק 5-0 ק"מ מהגבול)

ביישובי גבול הצפון לעומת העוטף

שיעור גבוה של עצמאים

מושבים רבים, בעוטף - קיבוצים

תובנות ממקרה הבוחן של מפוני

גוש קטיף:

- העצמאים נפגעו יותר משכירים.

- תושבי גבול הצפון חשופים יותר

לפגיעה חדה ומתמשכת

בתעסוקה ובהכנסה

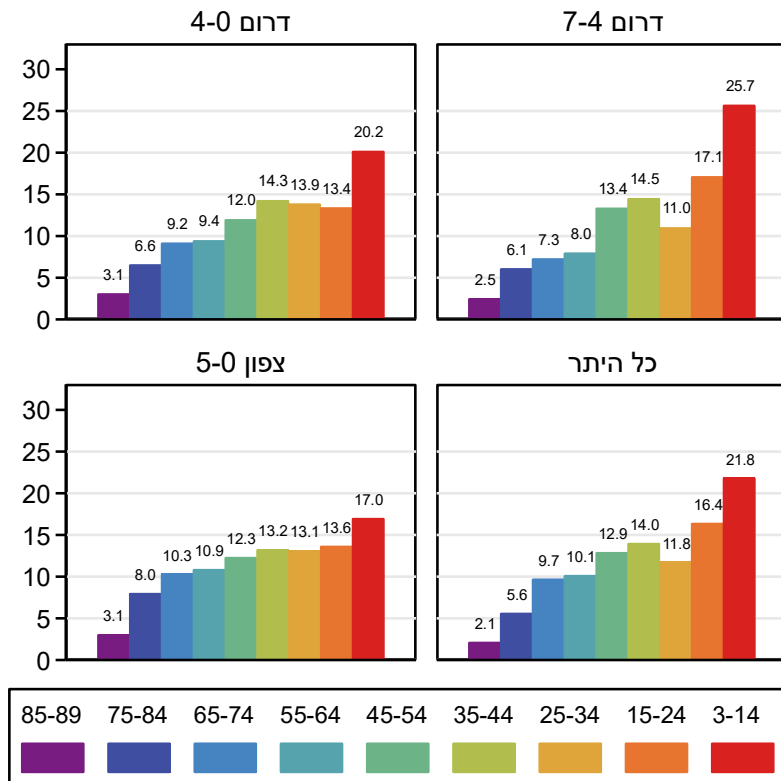
מקור: עיבודי המכון הישראלי לדמוקרטיה לנתוני למ"ס.

17.02.2025

שיעור המבוגרים בקו העימות בצפון גבוה יחסית לעוטף

מאפייני האוכלוסייה לפני המלחמה, 2021

התפלגות גילאית ביישובי קו העימות ובשאר הארץ (נתוני 2021)

שיעור המבוגרים בצפון גבוה יחסית.
הדבר משפיע על סוגי השירותים
הדרושים להם בטווח הקצר והבינוני
(בתחמי החינוך, הבריאות והרווחה).

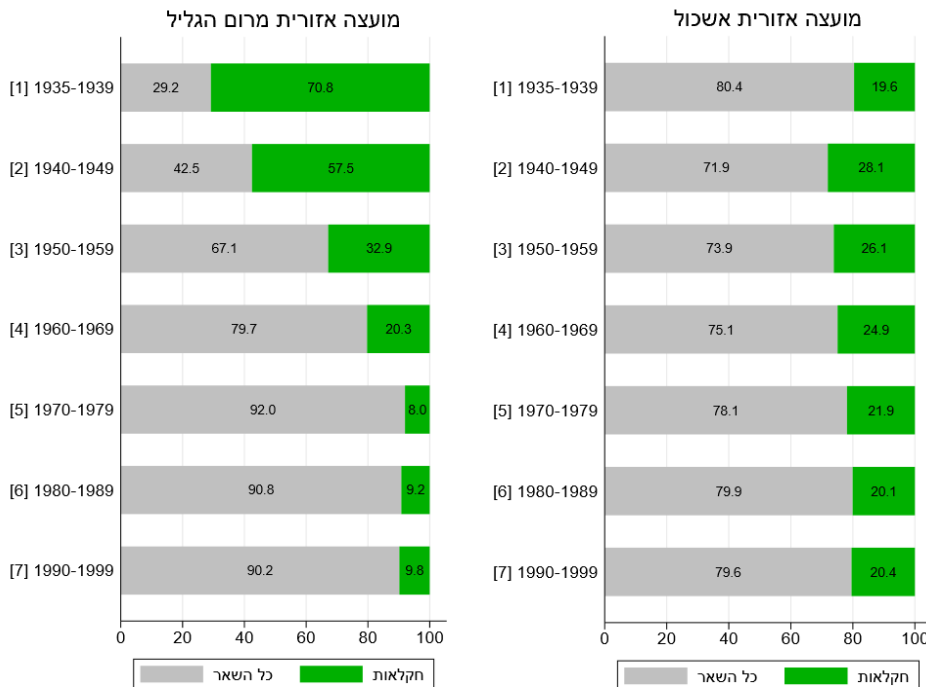
תובנות ממקרה הבוחן של מפוני
גוש קטיף: המבוגרים והעצמאים
חזרו לאט לתעסוקה, או פרשו
מוקדם משוק העבודה.

שיעור המבוגרים העוסקים בחקלאות גבוה יחסית במועצה אזורית מרום גולן

התפלגות העוסקים בחקלאות מול יתר הענפים לפי קבוצות גיל, נתוני 2021

תרשים 14

התפלגות גילאית בחלוקה לענפי כלכלה בשתי מועצות אזוריות
מוטות-חקלאות ביישובי העוטף (0-4) וביישובי גבול הצפון (0-5)

במועצה האזורית מרום הגליל
שיעור גבוה מהמבוגרים עוסקים
בחקלאות, ענף מבוסס מקום

מאפייני מפוני הצפון מעלים חשש
לגבי פוטנציאל הפגיעה ואופק
ההשתקמות שלהם

שתי המועצות האזוריות שבהן החקלאות ענף מרכזי

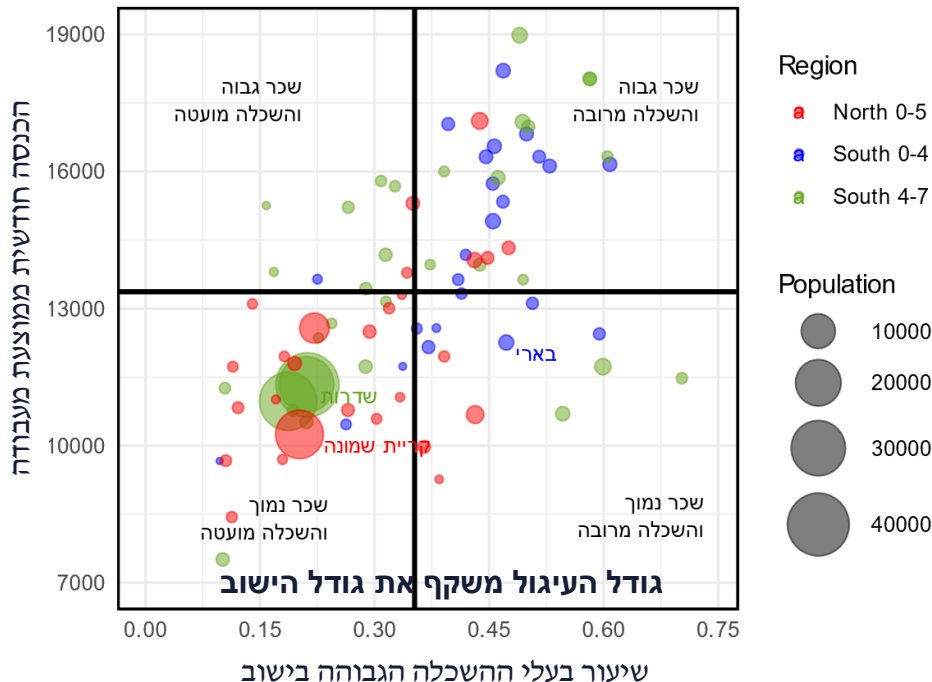
מקור: עיבודי המכון הישראלי לדמוקרטיה לנתוני למ"ס.

סיכויי ההתאוששות של מפוני הצפון והדרום

על בסיס מאפייני האוכלוסייה לפני המלחמה, 2019

תרשים 16

שיעור אקדמאים והכנסה חודשית (ברוטו) של יחידים מעבודה שכירה, 2019
בקרב הישובים באזורי העימות

יישובי גבול הצפון

רמת שכר ושיעור משכילים נמוכים.
מקרה הבוחן של מפוני גוש-קטיף:
השכלה נמוכה - < פגיעות עודפת.

יישובי העוטף במרחק 0-4

שיעור השכלה ושכר גבוהים.
פוטנציאל גבוה יחסית להתאקלמות
במקומות המגורים הזמניים.

* יהודים לא-חרדים, ילידי 1960-1994. מוצגות גם הערים אופקים ונתיבות הגם שאינם מצויות בתחום ה-7 קילומטרים
מקור: עיבודי המחבר לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

מקור: עיבודי המכון הישראלי לדמוקרטיה לנתוני למ"ס.

17.02.2025

ההשפעה ארוכת-הטווח של פינוי ישובים על הכנסה ותעסוקה

מחקר של ד"ר איתמר יקיר, חוקר במכון הישראלי לדמוקרטיה, יולי 2024

- **לפינוי הייתה השפעה ניכרת, שלילית וממושכת, על רמת התעסוקה של המפונים:**
ירידה של 9 נק' אחוז בתעסוקה בשנתיים הראשונות ו-4 נק' אחוז בשלוש השנים הבאות
- **התפתחה נטייה חזקה יותר לפרישה מוקדמת בקרב המפונים.**
- **העצמאים ספגו פגיעה עוצמתית במיוחד** הן בממד התעסוקה והן בממד ההכנסה.
- **הפגיעה בתעסוקת נשים הייתה מעט חזקה יותר בהשוואה לגברים.**
- **שיעור התעסוקה של עובדים לא משכילים ושל מבוגרים נפגע הרבה יותר בהשוואה לעובדים משכילים וצעירים.**

מקרה הבוחן: קצב התאוששות מפוני גוש קטיף, תכנית ההתנתקות מרצועת עזה באוגוסט 2005. המחקר השווה את מצב המפונים שגרו ערב ההתנתקות במועצה אזורית חוף עזה למצב קבוצת ביקורת (תושבי ההתנחלויות שהשתייכו לארבע מועצות אזוריות ביהודה ושומרון).

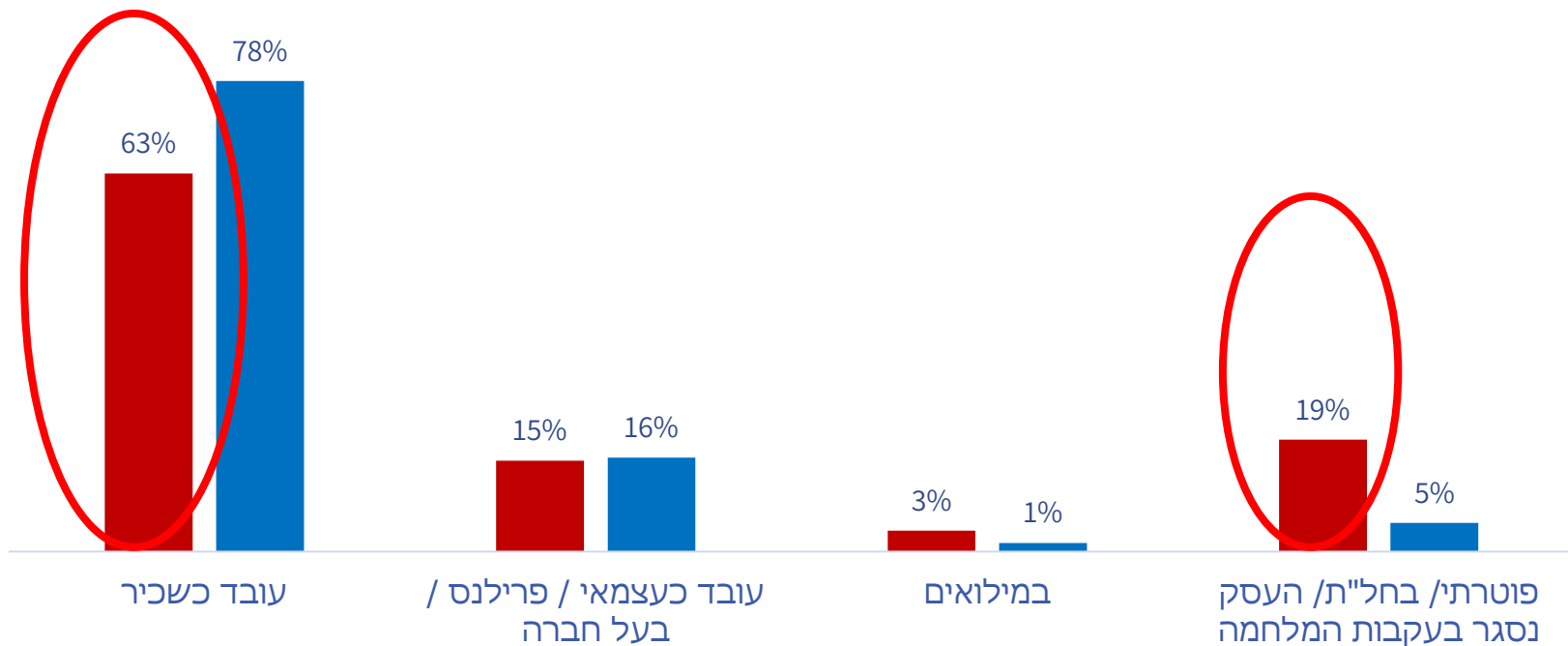
סקר השפעת המלחמה על מצבם התעסוקתי והפיננסי של המפונים

סקר המכון הישראלי לדמוקרטיה, ינואר 2025

מפונה = מי שהתגוררו טרם המלחמה ביישוב שפונה על פי החלטות הממשלה

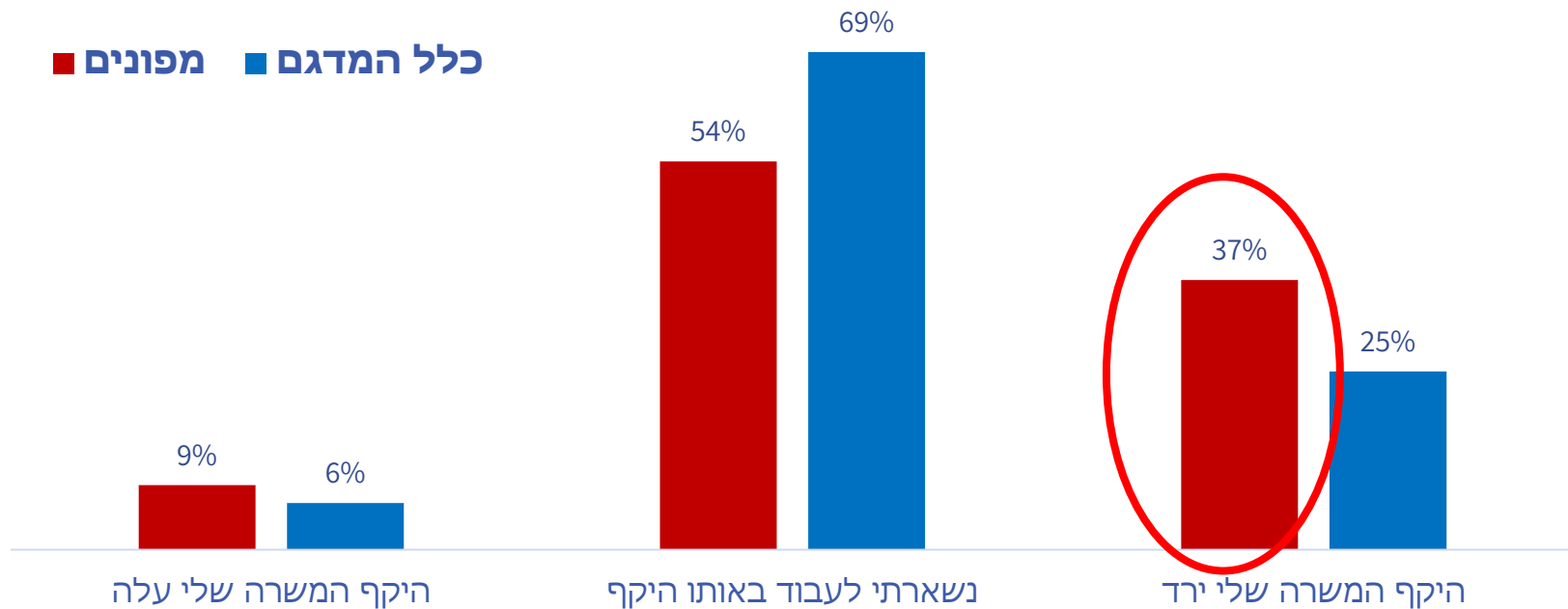
מצבם התעסוקתי הנוכחי של המשיבים שציינו שעבדו טרם המלחמה

■ כלל המדגם ■ מפונים

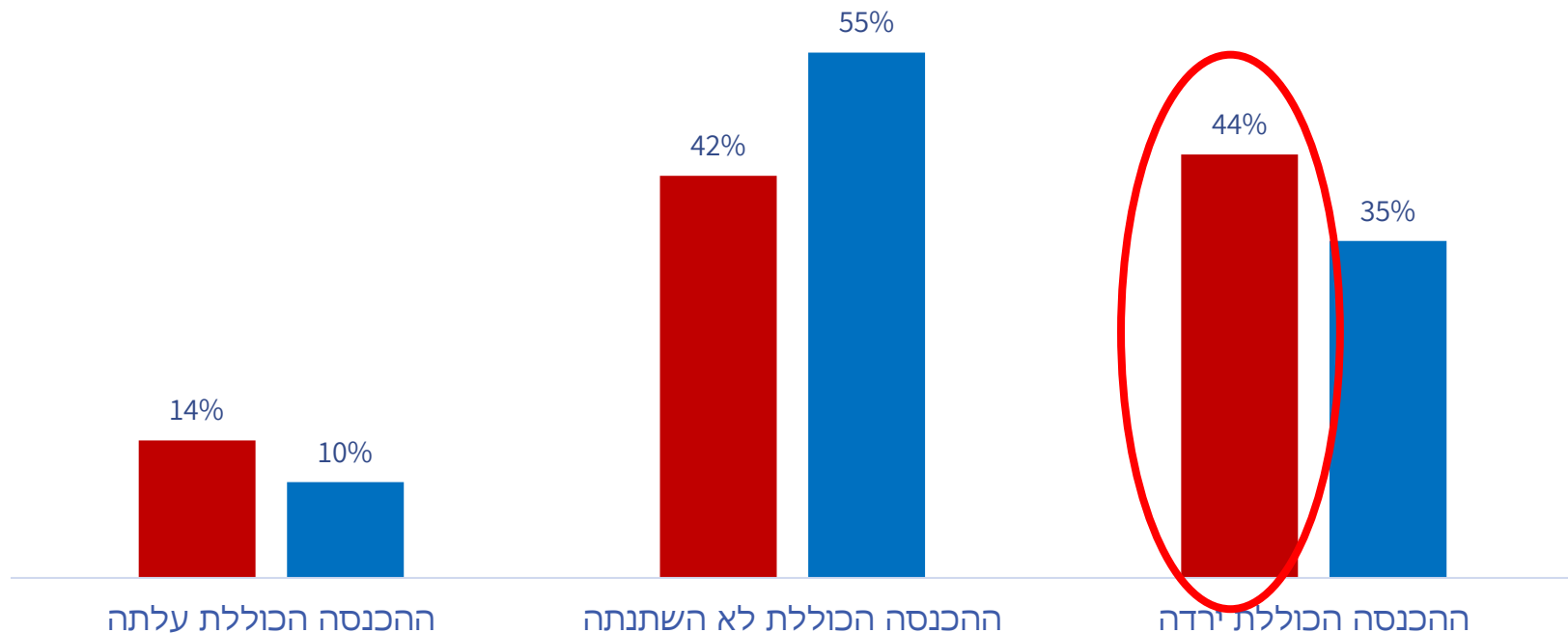
מקור: המכון הישראלי לדמוקרטיה, סקר מצבם הפיננסי של המפונים, ינואר 2025, מדגם של כ- 90 מפונים

השפעת המלחמה על היקף המשרה בהשוואה לטרור המלחמה

השפעת המלחמה על הכנסת משק הבית בהשוואה לרמתה טרום המלחמה

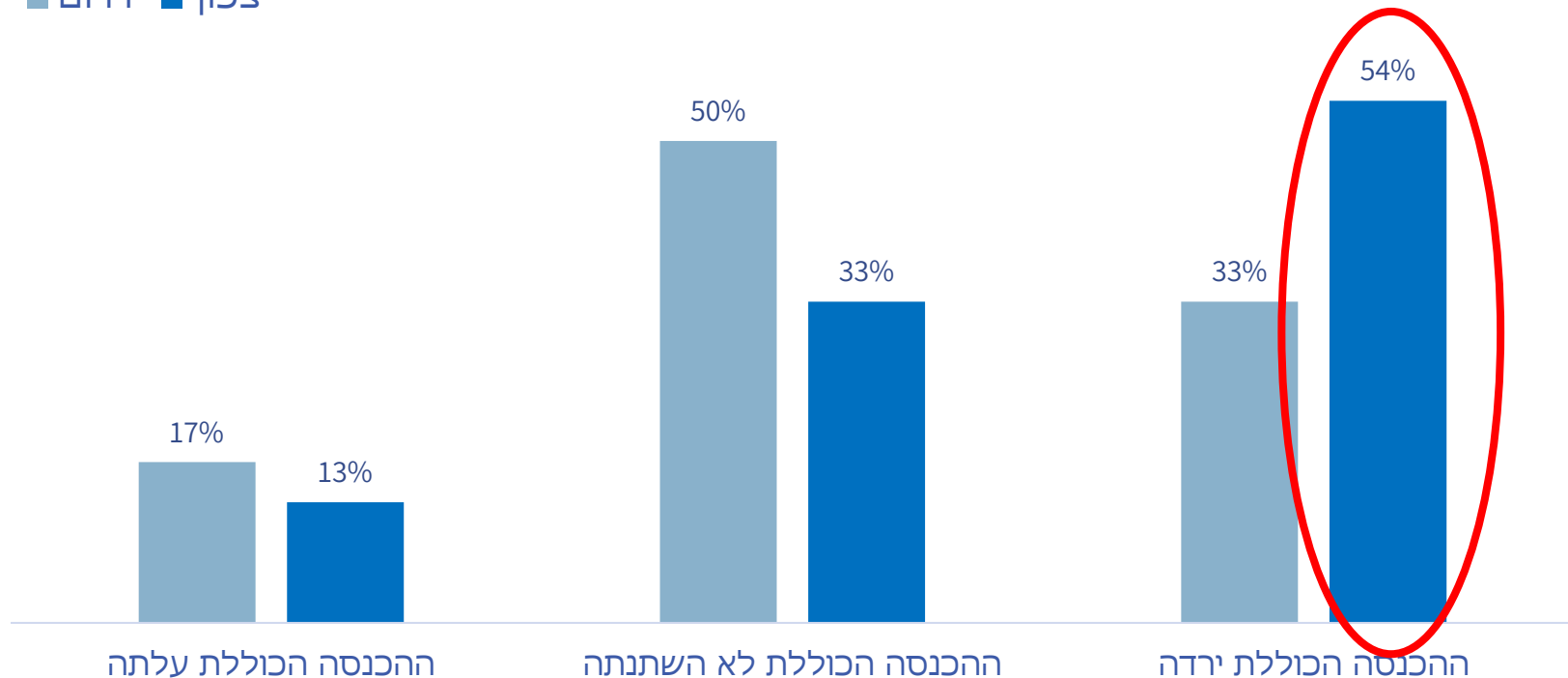
■ מפונים ■ כלל המדגם

מקור: המכון הישראלי לדמוקרטיה, סקר מצבם הפיננסי של המפונים, ינואר 2025, מדגם של כ- 90 מפונים

השפעת המלחמה על הכנסת משק הבית של מפוני הצפון והדרום בהשוואה למצב טרום המלחמה

■ דרום ■ צפון

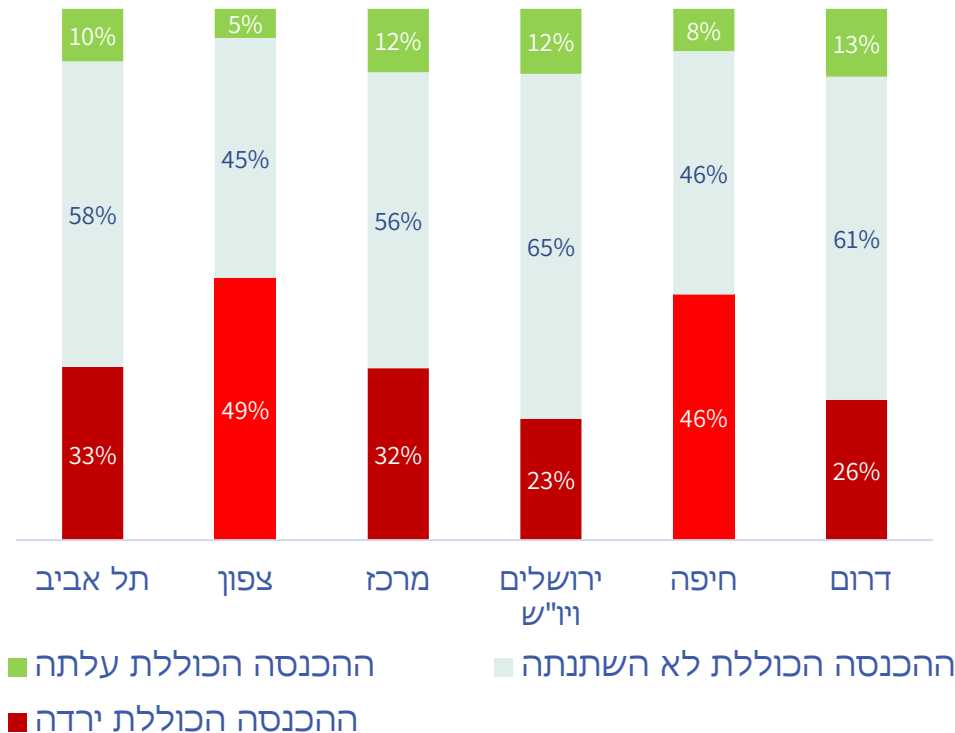

מקור: המכון הישראלי לדמוקרטיה, סקר מצבם הפיננסי של המפונים, ינואר 2025, מדגם של כ- 90 מפונים

השפעת המלחמה על הכנסת משק הבית

בהשוואה לרמתה טרום המלחמה

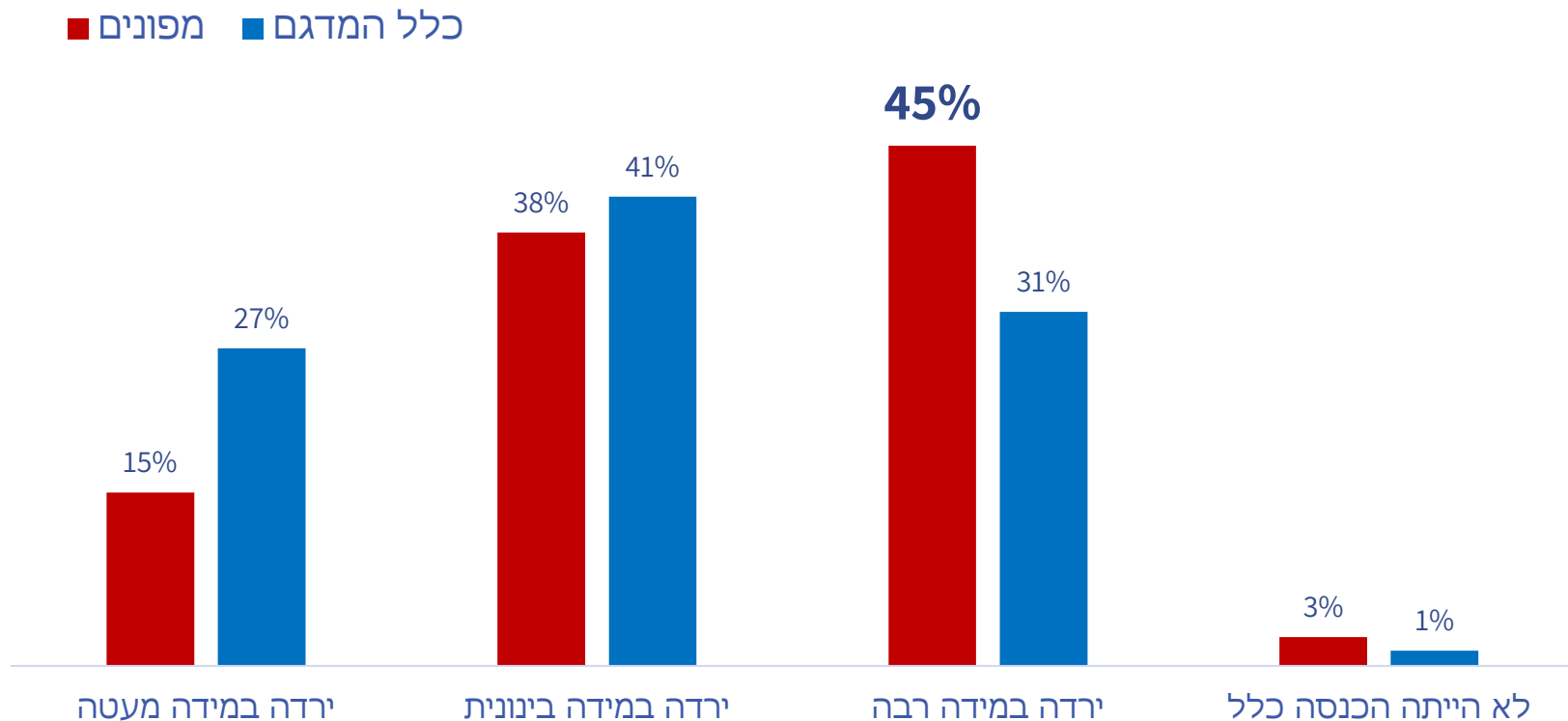
הכנסות משק הבית של המועסקים בהשוואה לרמתן טרום המלחמה, לפי מחוז מגורים

כלל אוכלוסיית הצפון - שיעור גבוה של משקי בית המדווחים שהכנסתם ירדה בהשוואה לרמה שלפני המלחמה

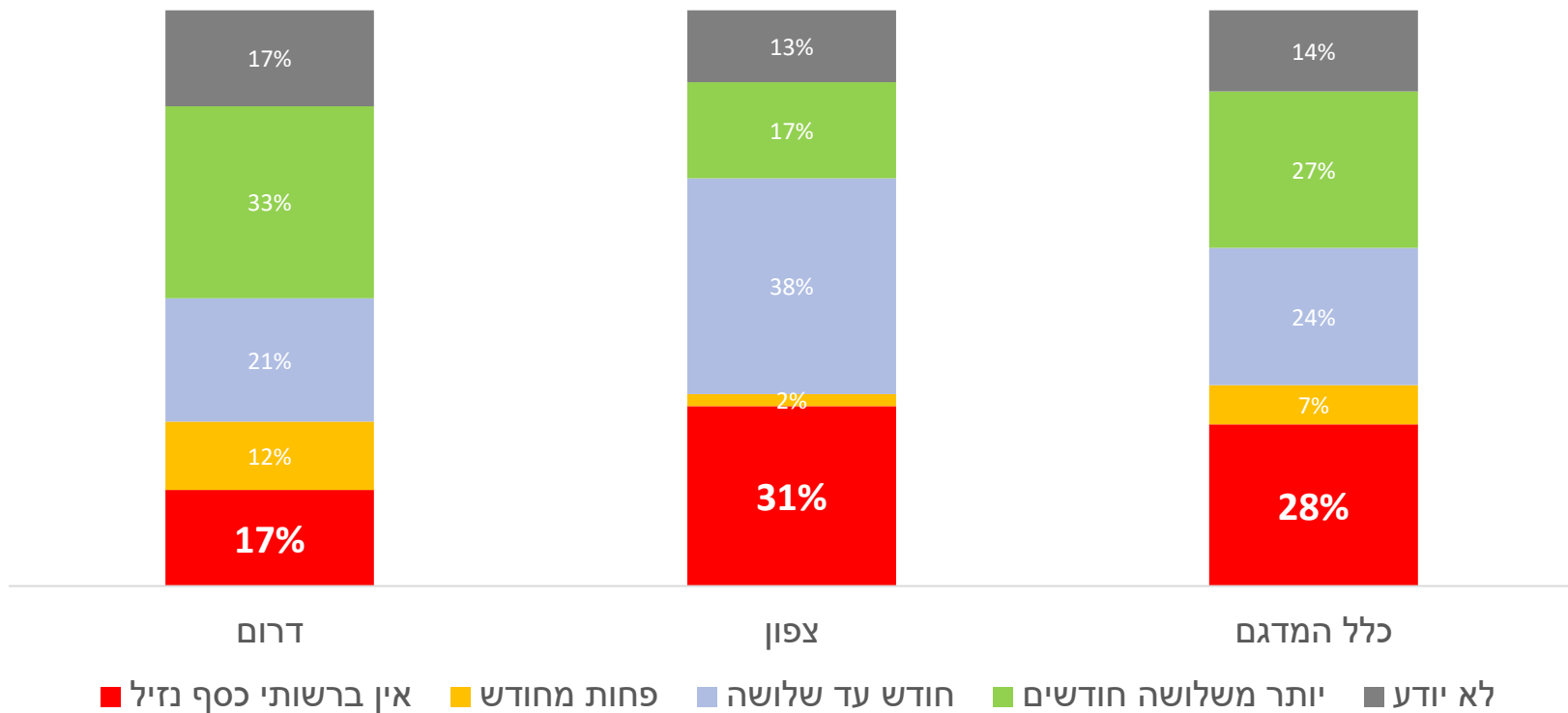
שיעור משקי הבית שהכנסתם עלתה - הנמוך ביותר בצפון.

באיזו מידה ירדה הכנסת משק הבית? בהשוואה לרמתה טרום המלחמה

מקור: המכון הישראלי לדמוקרטיה, סקר מצבם הפיננסי של המפונים, ינואר 2025, מדגם של כ- 90 מפונים

לכמה זמן יספיק הכסף הנזיל של משק הבית של מפוני הצפון והדרום ?

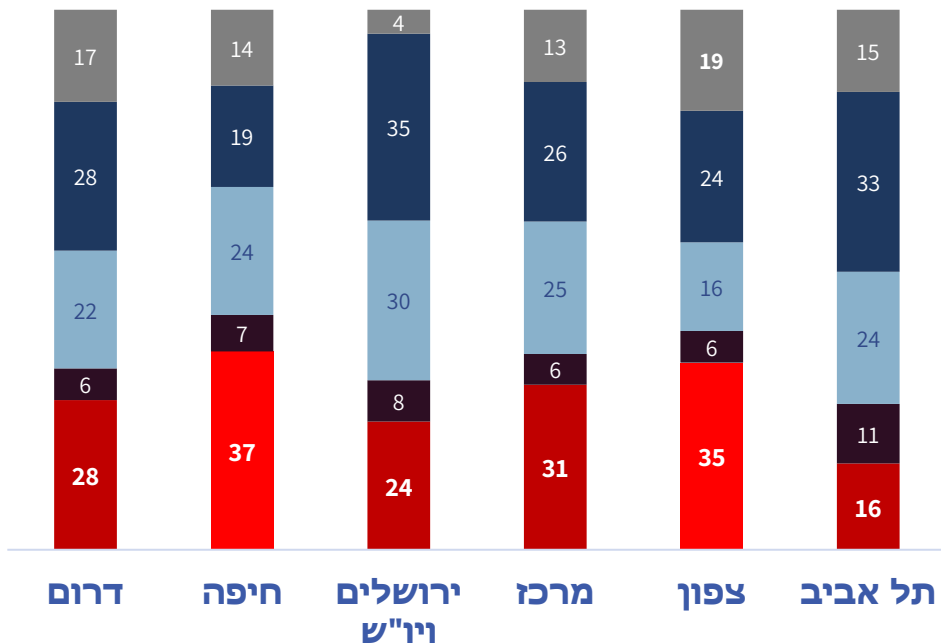

מקור: המכון הישראלי לדמוקרטיה, סקר מצבם הפיננסי של המפונים, ינואר 2025, מדגם של כ- 90 מפונים

מצב נזילות משקי הבית

שנה ושלושה חודשים מפרוץ המלחמה

לכמה זמן יספיק הכסף הנזיל של משק הבית? לפי מחוז מגורים

■ אין ברשותי כסף נזיל
■ פחות מחודש
■ חודש עד שלושה חודשים
■ יותר משלושה חודשים
■ לא יודעת/ת

כלל אוכלוסיית הצפון: רמת נזילות נמוכה יחסית במשקי הבית של העובדים שגרו טרם המלחמה בצפון ובחיפה

שיעור גבוה ציינו שלמשק הבית שלהם אין כלל כסף נזיל.

שיעור המשיבים שלא ידעו להעריך את מצב נזילות משק הבית שלהם גבוה בצפון ובדרום=> חוסר וודאות

השפעת המלחמה על האוברדראפט של משקי הבית המפונים

שנה ושלושה חודשים מפרוץ המלחמה

האם המלחמה גרמה למשק הבית להיכנס לאוברדראפט או להגדילו?

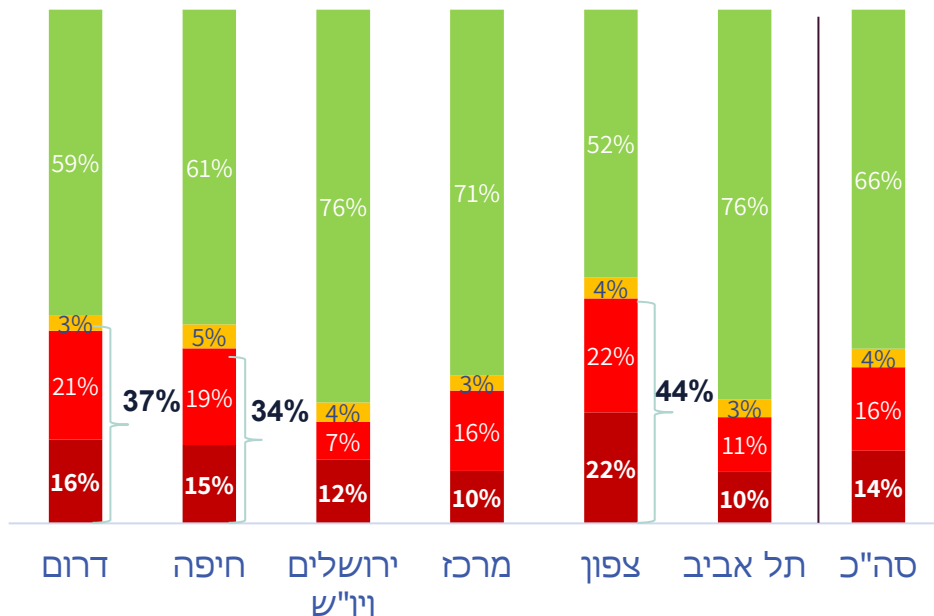

מקור: המכון הישראלי לדמוקרטיה, סקר מצבם הפיננסי של המפונים, ינואר 2025, מדגם של כ- 90 מפונים

השפעת המלחמה על האוברדראפט של משקי הבית העובדים

שנה ושלושה חודשים מפרוץ המלחמה

האם המלחמה גרמה למשק הבית להיכנס לאוברדראפט או להגדילו? לפי מחוז מגורים

- לא
- הייתי באוברדראפט כבר לפני המלחמה. למרות המלחמה הוא לא גדל
- הייתי באוברדראפט כבר לפני המלחמה, ועקב המלחמה הוא גדל
- לא הייתי באוברדראפט, ועקב המלחמה נכנסתי לאוברדראפט

כלל אוכלוסיית הצפון: השיעור

הגבוה ביותר של משקי בית שבעקבות המלחמה נכנסו לאוברדראפט או הגדילו קיים (במשקי הבית שהתגוררו טרם המלחמה בצפון)

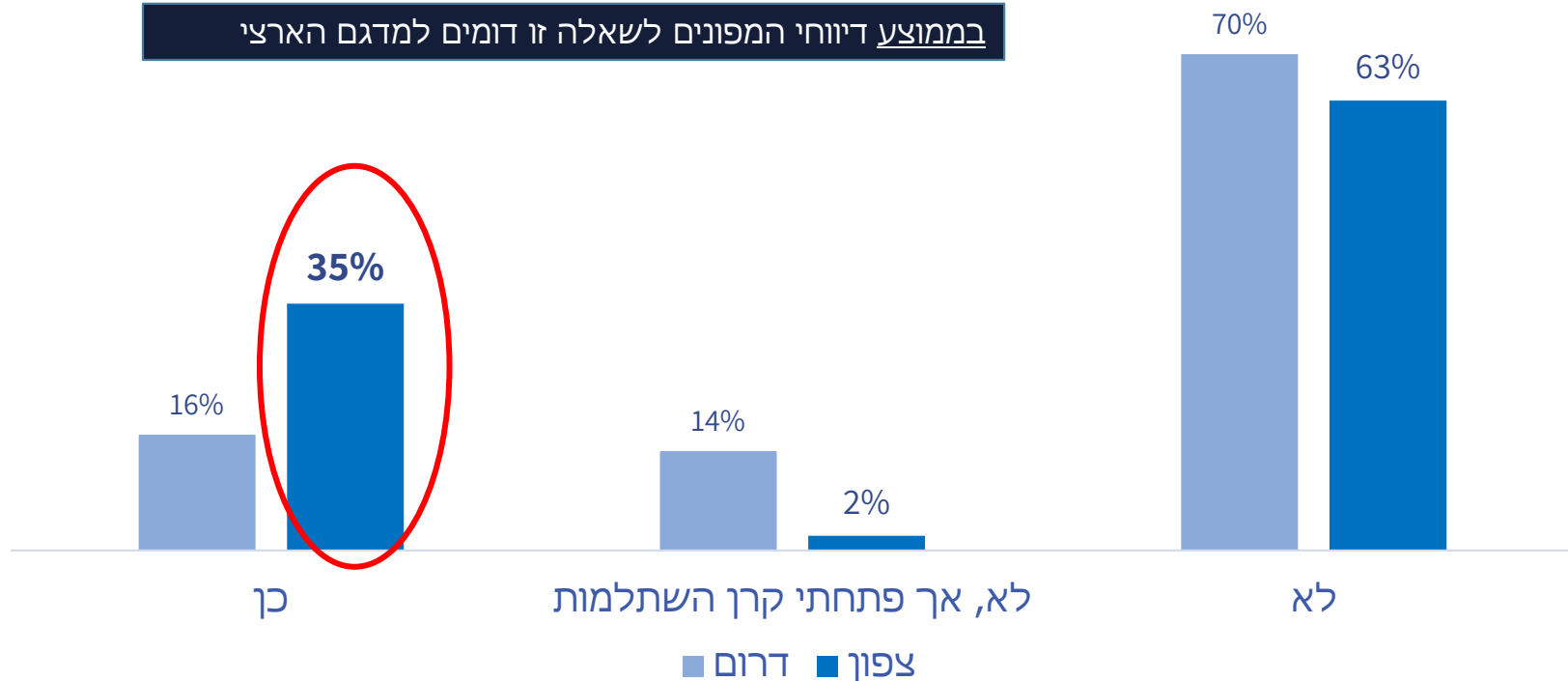
רק כמחצית מהמשיבים במחוז צפון, לא היו באוברדראפט טרם המלחמה ולא נכנסו לו בעקבותיה.

שיעור נוטלי הלוואות בקרב המפונים

שנה ושלושה חודשים מפרוץ המלחמה

האם ביקשו הלוואה או פתחו חסכונות מאז שפרצה המלחמה? מפוני הצפון לעומת מפוני הדרום

בממוצע דיווחי המפונים לשאלה זו דומים למדגם הארצי

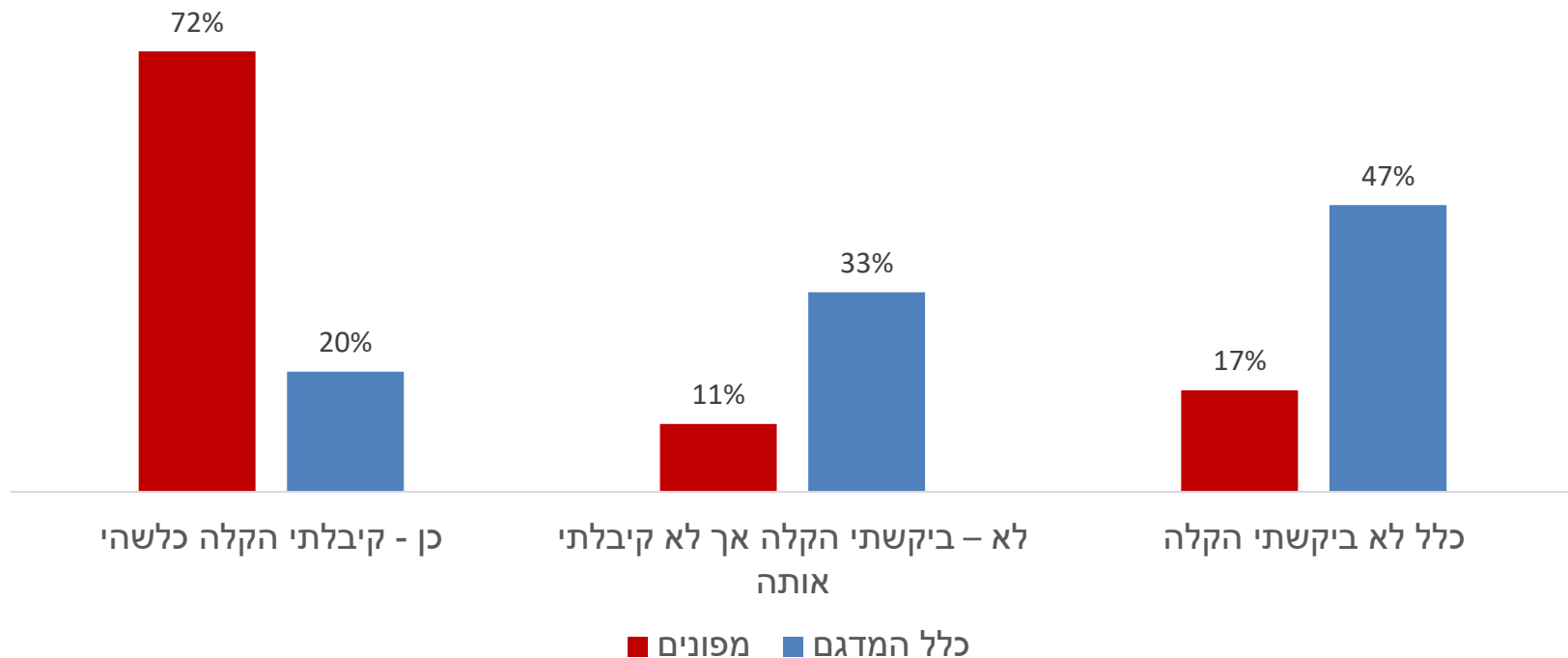

מקור: המכון הישראלי לדמוקרטיה, סקר מצבם הפיננסי של המפונים, ינואר 2025, מדגם של כ- 90 מפונים

קבלת הקלות בתשלומי הדיור בקרב משקי הבית המפונים

שנה ושלושה חודשים מפרוץ המלחמה

האם קיבלת הקלה כלשהי בתשלומים הללו?

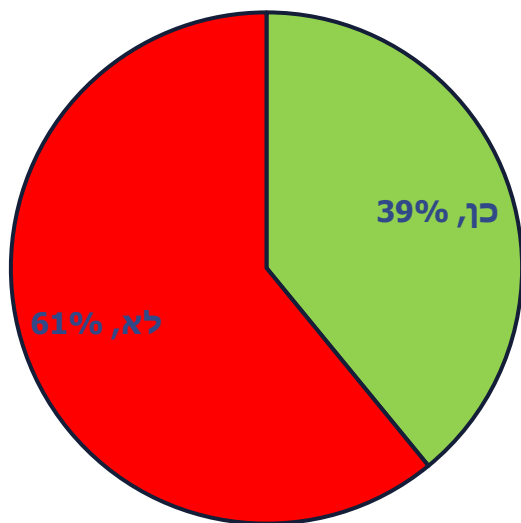
תודה על ההקשבה

על המדגם...

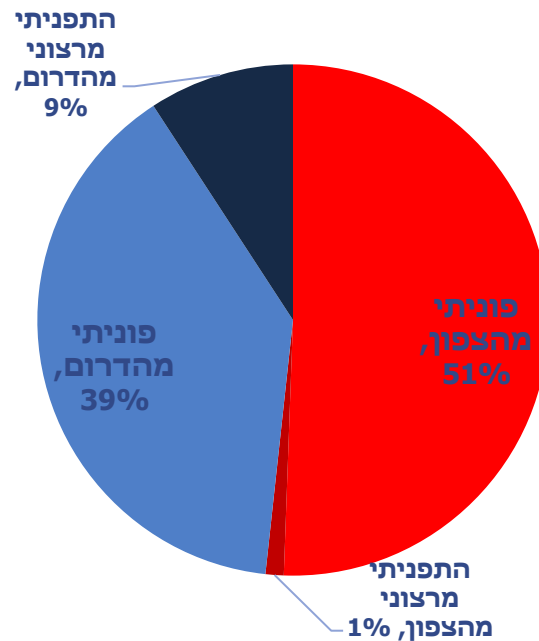
- הסקר נערך בקרב מדגם מייצג של אוכלוסיית העובדים בישראל (שכירים ועצמאיים) שהיו בתעסוקה עד 6 באוקטובר 2023, ערב פרוץ מלחמת חרבות ברזל. למדגם הארצי השיבו 1,236 איש, מהם 298 עצמאים ו-244 ערבים.
- איסוף הנתונים נערך בתאריכים 15.12.24–5.1.25, כשנה ושלושה חודשים לאחר תחילת מלחמת חרבות ברזל.
- במצגת זו מוצגים ממצאי פילוח מיוחד שערכנו במסגרת הסקר הארצי, באמצעות עיבוי המדגם של אוכלוסיית המפונים. לפילוח זה השיבו 90 איש מיישובים מפונים, מהם 48 מיישובי הצפון ו-42 מיישובי הדרום.
- בשל גודלו המצומצם של מדגם המפונים, טעות הדגימה המרבית למדגם זה עומדת על $\pm 8.67\%$ ברווח בר סמך של 90%.

על המדגם...

האם שבת לביתך?

האם בשל המלחמה פונית או התפנית מביתך?

מאפייני התשלום על דיור בקרב משקי הבית המפונים

שנה ושלושה חודשים מפרוץ המלחמה

